

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Rüzeyk, *el-Fethu'l-mübîn fî şretî's-sâdeti'l-Bûsa'idiyyîn* (nşr. Abdül'mün'im Âmir — Muhammed Mursî), Maskat 1397/1977, s. 276, 438, 519, 521, 537; *Delîlül-Hâlic* (Târih), II, 666, 743, 750-751; S. B. Miles, *The Countries and Tribes of the Persian Gulf*, London 1919, II, 539; R. Hilton, *The Thirteenth Power: The Middle East and the World Situation*, London 1958, s. 180; J. B. Kell, *Eastern Arabian Frontiers*, London 1964, s. 144; W. Phillips, *Oman: A History*, Beyrut 1971, s. 163-169, 171-177; Muhammad Morsy Abdullah, *The United Arab Emirates: A Modern History*, London 1978, s. 16, 74, 174-176, 203, 208-213, 303-307; P. Bonenfant, *La Péninsule Arabique d'Aujourd'hui*, Paris 1982, s. 269-270, 402-404; G. Rentz — W. E. Mulligan, "al-Buraymî", *EI²* (İng.), I, 1313-1314.

MUSTAFA L. BİLGE

BÜRGÜ

(bk. CAR).

BÜRHAN

(bk. BURHAN).

BÜRÜK

(bk. CAR).

BÜSEYNE

(بُيُيْنَة)

Emevî devri şairlerinden
Cemil b. Abdullah b. Ma'mer'in
(ö. 82/701)
birçok şiirine konu olan sevgilisi
(bk. CEMİL).

BÜSEYSE b. AMR

(bk. BESBES b. AMR).

BÜSR b. EBÜ ERTÂT

(بُسر بن أبي أرتاة)

Ebü Abdırrahmân Büsr b. Umeyr b. Ertât
b. Uveymir el-Âmirî el-Kureşî
(ö. 86/705 [?])

Sahâbî, Emevî valisi ve kumandanı.

Doğum tarihiyle ilgili değişik rivayetler varsa da en yaygın olan görüşe göre hicretten iki yıl sonra Mekke'de doğdu (624). Babasının künyesine nisbetle Büsr b. Ebû Ertât, dedesinin adına nisbetle de Büsr b. Ertât adıyla bilinir. Hâlid b. Velîd ile birlikte Suriye'deki fetihlere, daha sonra da Amr b. Âs'ın emrinde Mi-

sir'in fethine katıldı. Amr bu sefer sırasında onun cesur, atılgan, fedakâr ve savaş taktiğine vâkıf bir genç olduğunu anladı ve Trablusgarp'ı fethettikten sonra kendisini Veddan'a gönderdi (23/643-44). Büsr Veddan'ı fethederek geri döndü. Daha sonra Abdullah b. Sa'd b. Ebû Serh kumandasında İfrîkiyye seferine iştirak etti.

Büsr Hz. Osman'ın ateşli bir taraftarıydı. Onun şehid edilmesini hiçbir zaman hazmedemedi. Hz. Ali ile Muâviye arasındaki mücadelede Muâviye'nin tarafında yer aldı ve bütün gücüyle onu destekledi. Kinde kabilesinin nüfuzlu reisi Şurahbîl b. Sımt'ı da Muâviye'nin safına çekti. Hz. Ali taraftarlarını sindirmek ve halkı Muâviye'ye biat ettirmek için Medine'ye, Mekke'ye ve Yemen'e gitti. Buralarda Hz. Ali taraftarlarına karşı şiddete başvurdu ve Hz. Osman'ın aleyhinde olduğuna inandığı şahısların evlerini yaktırdı. Hz. Ali'nin Yemen valisi Ubeydullah b. Abbas'ın küçük yaştaki iki oğlunu öldürdü. Bunun üzerine Hz. Ali, Cârîye b. Kudâme es-Sa'dî ile Vehb b. Mes'ûd'u 4000 kişilik bir kuvvetle ona karşı sevketti. Cârîye Necran'a varınca Büsr oradan kaçmak zorunda kaldı. Hz. Hasan'ın bazı şartlarla halifelikten feragati üzerine Muâviye tarafından Basra valiliğine tayin edildi (41/661-62). Bir yıl aşkın bir süre bu görevi yürüttükten sonra 43'te (663-64) Bizans'a karşı deniz seferine memur edildi. Büsr o yıl Bizans topraklarında kışlayıp İstanbul'a kadar gitti. Ertesi yıl yine bir deniz seferine çıktı. Bundan iki yıl sonra Ukbe b. Nâfi' ile Mağrib'e hareket etti ve Trablus'a ulaştı. 670'te Süfyân b. Avf ile beraber Rumlar'a karşı yeni bir sefer düzenledi ve iki yıl üst üste bu seferlere devam etti. Daha sonra İfrîkiyye'deki Meccâne şehrini zaptetti. Burada bulunan bir kale onun adını taşımaktadır.

Büsr bu seferlerden döndükten sonra siyasetten ayrılmış, ancak hayatını yine Emevî saraylarında geçirmiştir. Rivayete göre son yıllarında aklı dengesini kaybetmiş ve Abdülmelik b. Mervân veya oğlu Velîd devrinde Suriye'de ölmüştür.

Büsr b. Ertât Emevîler'in çok sadık bir taraftarıydı. Onlara öylesine sadakatle hizmet etti ki bu konuda sadece Müslim b. Ukbe ve Haccâc onunla mukayese edilebilir. Bu sebeple Mekke, Medine ve Yemen'de Hz. Ali taraftarlarına karşı reva görüldüğü hakaretler ve Hz. Peygamber'in vefatı sırasında yaşının küçük olu-

şu birçok kişiyi onun sahâbî olmadığı düşüncesine sevketmiştir. Ancak Hz. Ömer zamanında ordu kumandanlığı yaptığı dikkate alınırsa Büsr'ün sahâbî olduğu görüşü kabul edilebilir. Çünkü Hz. Ömer ashâb-ı kirâmın yer aldığı bir orduya sahâbî olmayan birini kesinlikle kumandan tayin etmezdi. Sahâbî olduğunda ihtilâf bulunmayan Cünâde b. Ebû Ümeyye ile diğer bazı ashâbın ise onun emrinde sefere katıldıkları bilinmektedir.

Büsr b. Ertât Hz. Peygamber'den iki (başka bir rivayete göre dört) hadis rivayet etmiştir. Bunlardan biri savaş sırasında hırsızlık yapanların ellerinin kesilmeyeceğine dairdir. Diğeri de, "Allahım, bütün işlerimizde âkibetimizi hayırlı eyle!" mealindeki hadîs-i şeriftir (*Müsned*, IV, 181; Ebû Dâvûd, "Hudûd", 18).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, IV, 181; Ebû Dâvûd, "Hudûd", 18; Tirmizî, "Hudûd", 20; Nesâî, "Ka'at'u's-sârik", 16; Zübeyrî, *Nesebû Kureys*, s. 264, 439; İbn Habîb, *el-Muhabber*, s. 293-294; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, II, 123; Belâzürî, *Fütûh* (Fayda), s. 152, 325-326, 666; Ya'kûbî, *Târîh*, II, 156, 197-199, 240; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), III, 407; IV, 553; V, 98, 139-140, 155, 167-169, 176, 181, 212, 234, 253, 287, 335; Mes'ûdî, *Murûcû'z-zeheb* (Abdülhamîd), III, 30-31, 149; İbn Hibbân, *Meşâhîr*, s. 53; Hatîb, *Târîhu Bağdâd*, I, 210-211; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, III, 354, 383-386, 398, 414-415, 425, 440, 460-461, 472, 491; IV, 12; a.m.f., *Üsdü'l-gâbe*, I, 213; İbn Manzûr, *Muhtaşaru Târîhi Dimasq*, V, s. 182-188; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, IV, 61-69; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 409-410; İbn Kesir, *el-Bîdâye*, VIII, 24, 27, 58, 90; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 147-148; a.m.f., *Tehzîbü'l-Tehzîb*, I, 435-436; Süyûtî, *Hüsnü'l-mu'hâdara*, I, 174-175; Mahmûd Şit Hattâb, *Kâdetü fethi'l-Mağribi'l-Arabî*, Beyrut 1398/1973, II, 13-35; H. Lamens, "Büsr", *IA*, II, 841-842; a.m.f., "Busr", *EI²* (İng.), I, 1343-1344.

ABDÜLKERİM ÖZAYDIN

BÜSR b. ERTÂT

(bk. BÜSR b. EBÜ ERTÂT).

BÜSR b. SÜFYÂN

(بُسر بن سُفْيَان)

Büsr b. Süfyân b. Amr el-Huzâî el-Kâ'bî

Sahâbî.

Hz. Peygamber'in hicretin 6. yılında, aralarında Büsr b. Süfyân'ın da bulunduğu Huzâa kabilesi ileri gelenlerine islâmiyet'i kabul etmeleri için yazdığı mektup üzerine müslüman oldu. Aynı yıl Hz. Peygamber'i ziyaret etmek üzere Medine'ye gitti. Geri dönmek istediği zaman